

جلداول



صدائے زیر

مؤلف: مجید حبیبی



In the Name of GOD

سرشناسه	:	حبیبی، مجید، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور	:	صدا بازیگر / مولف مجید حبیبی.
مشخصات نشر	:	تهران: فیض کاشانی، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	:	۴۸ ص.: مصور (رنگی).
شابک	:	978-964-403-243-1: ۲۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	صداگذاری فیلم
موضوع	:	Dubbing of motion pictures
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۶ ۴ ص ۲ ح / ۷ / ۸۸۶ TR
رده بندی دیویی	:	۷۷۸ / ۵۳۴۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۸۳۳۱۳۱



آدرس: تهران، میدان بهارستان، خیابان صفی‌علیشاه، نرسیده به تقاطع هدایت، پلاک ۱۱۴-۱۱۶
۷۷۵۳۵۶۱۲ و ۷۷۵۲۳۰۰۹

صدا بازیگر

مؤلف: مجید حبیبی

ناشر: فیض کاشانی

عکاس بخش مقدمه: علی سرور

عکاس پشت جلد: محمد رضانیافر

طراح لوگو: عمار قنبرزاده

طرح جلد و صفحه آرایی: امیر ختایی، بهمن رضائی

تیراژ: ۲۰۰۰ جلد

چاپ نخست: تهران ۱۳۹۶

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۰۳-۲۴۳-۱

قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال

تقديم به روح والا مرتبه ی
پدر؛ سالار خسرو حبيبي و
مادر؛ بانو معصومه جيران زاده
و تمامی شهيدا، جانبازان و
آزادگان

شماره صفحه	عنوان
۶	درباره نویسنده
۱۲	مقدمه
۱۴	صدابازیگری، ادراک نخست
۱۹	همه سودای صدابازیگر
۲۰	— تعریف
۲۱	— اصول و الزامات
	نفس خویش را یاب؛ نغمات مهتران هر چه شایان
۲۵	تا اوجی لا امکان سروده شده اند.
۳۱	رنگین دانه های صدا
۳۵	و نه تنها صداست که می ماند... ..
۳۵	— صدای ماندگار، در جستجوی معیار

درباره نویسنده

مجید حبیبی، متولد نهم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت در شهر تهران و اصالتاً اهل سنندج است. وی فارغ التحصیل دوره لیسانس رشته مدیریت فرهنگی هنری از دانشگاه سوره تهران است. پیش از روی آوردن به هنر بازیگری با صدا از سن هشت سالگی به فراگیری هنرهای رزمی در رشته های مختلفی همچون جودو، کیوکوشین و وادوروپو کاراته، ژیمناستیک و کشتی کج پرداخت که حسن ختام این شوق به فراگیری هنرهای رزمی، رشته ووشو بود که در سن بیست سالگی موفق به دریافت شال بند مشکی و سپس حکم مربیگری، داوری و دو مقام نایب قهرمانی و قهرمانی (مبارزات آزاد و فرم های نمایشی) در سطح کشور در این رشته شد و پس از آن به عنوان داور و مربی تا زمان ابتلا به عارضه دیسک کمر در سال ۱۳۸۶ در این حوزه مشغول به فعالیت بود.

از سال ۱۳۸۱ به صورت آماتور و از سال ۱۳۸۳ و به سبب علاقه وافرش وارد جرگه ای حرفه ای شد که پنج سال بعد، عنوان «صدا بازیگر» را برایش بر می گزیند، مهارت هایی شامل دوبلاژ فیلم و انیمیشن، خوانش متون (فیلم های تبلیغاتی، مستند، تیزر، آنونس، نرم افزارهای چند رسانه ای) و بازیگری با صدا در نمایشنامه های رادیویی، بازی های رایانه ای و زین دست.

علاقه ای که شروعش را از سنین نوجوانی با حفظ دیالوگ های هنرپیشه های



معروف ایرانی و خارجی و از بر کردن فیلم نامه های فیلم های متعدد و تعریف کردن آنها با آب و تاب و تمامی جزییات برای اطرافیان در خانه، میهمانی ها، محل زندگی، مدرسه و دانشگاه می داند. برخی از شاخص ترین آثاری که در آنها ایفای نقش داشته در زیر ذکر شده است

مدیریت دوبلاژ و کارگردانی صدا

- سریال انیمیشن آواتار، آخرین بادافزار (فصل اول از قسمت ۹ تا ۲۰)
(فصل دوم از قسمت ۱ الی ۸)
- انیمیشن عصر یخبندان، قسمت های ۳.۵ به سفارش موسسه هنرهای پارسیان و انیمیشن عصر یخبندان ۴ به سفارش شبکه پویا (صدا و سیما)
- انیمیشن رییس مزرعه ۳ به سفارش هنرهای پارسیان
- انیمیشن روباه و سگ شکاری ۲ به سفارش موسسه رسانه های تصویری
- انیمیشن تیل دلک به سفارش موسسه رودکی
- انیمیشن مبارزان خیابانی ۱ و ۴ به سفارش موسسه پارسیان مشهد
- انیمیشن جنگل سحر آمیز به سفارش موسسه رسانه های تصویری
- سینمایی رئال شاهزاده کوچک به سفارش هنرهای پارسیان
- سینمایی رئال باغ مخفی به سفارش هنرهای پارسیان

- سینمایی رئال فیبی در سرزمین عجایب به سفارش هنرهای پارسیان
 - سینمایی رئال جنگنده نامریی به سفارش تصویر دنیای هنر
 - سریال انیمیشن محمد امین به سفارش صبا
 - انیمیشن ————— های ایرانی دیگر از قبیل سکو - پیرزن و ملخ - آخر خط - والیبالیس ————— -ها - پاگرد - خلیج فارس - در قلب کبودان - زینو - سنگ تنهایی - تهرانی ها - کبوتران حرم - رستم و سهراب و ...
 - بازی های رایانه ای از قبیل مبارزه در خلیج عدن - شبگرد و ...
 - کتاب صوتی قرآن به سفارش شرکت طراحان صدا
- کارگردانی صدا و مدیریت دوبلاژ برای بس ————— یاری از برندها و شرکت های تبلیغاتی در حوزه تبلیغات رادیویی و تلویزیونی. کانون ایران نوین، بادکوبه، آگه سازان، نگین تبلیغات، کاوش، داروگ، ایده، آو، ایرانسل، همراه اول، چین چین، گرجی، رایتل، محسن، لادن، اوپلا، بانک ملت، بانک پارسیان، بانک سرمایه، بانک سینا، کویر موتور، رنگ الوان، بانک کشاورزی، پرژک، لورچ، سورینت، بانک صادرات و پاندا از این دسته اند.

صدابازیگری

- داستان کوسه در انجمن گویندگان جوان
- ال سید در انجمن گویندگان جوان
- خانه هیولا در انجمن گویندگان جوان

محمد آخرین پیامبر به سفارش موسسه تبیان

■ ماشین ها ۱ به سفارش شبکه یک صدا و سیما

■ فیلم سینمایی کاوشگری مبهم به سفارش موسسه رسانه های تصویری

■ رییس مزرعه یک، در موسسه تصویر دنیای هنر

■ طعمه کوسه در انجمن گویندگان جوان

■ عصر یخبندان ۲ در انجمن گویندگان جوان

■ تارزان ۱ در انجمن گویندگان جوان

■ جنگل سحر آمیز به سفارش شبکه دو صدا و سیما و موسسه تصویر دنیای

هنر

■ فیلم سینمایی دوما در ویدیورسانه جوانه پویا

■ انیمیشن تیل دلچک به سفارش موسسه رودکی

■ فیلم سینمایی محافظان کوهستان به سفارش موسسه تصویر دنیای هنر

■ فیلم سینمایی پلیدی به سفارش موسسه تصویر دنیای هنر

■ کونگفو پاندا ۲ به سفارش موسسه سینما ۲۴

■ عصر یخبندان ۲ و ۳.۵ به سفارش موسسه هنرهای پارسیان

■ عصر یخبندان ۴ به سفارش شبکه پویای صدا و سیما

■ هیولایی در پاریس به سفارش موسسه ریز موج

- ریوبه سفارش موسسه ریز موج
- شرکت هیولاها ۲ ولگو موی به سفارش استودیو آواژه
- رچت و کلانک - داش پیشی ورفقا - فصل موج سواری ۲ - فاینال فانتزی (شمشیر پادشاه) - بچه خان از موسسه فرهنگی هنری سورن
- صدابازیگری و کارگردانی صدا در مستند ها و برنامه های متنوع برای شبکه های ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ و شبکه مســـــــتند، قرآن، آموزش، نمایش، پویا، رادیو فرهنگ، ایران، جوان، تهران و شبکه نمایش صدا و سیما
- صدابازیگری در مجموعه عروски مل مل
- مدیریت دوبلاژ و صدا بردار انجمن گویندگان جوان از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۶
- مدیریت واحد دوبلاژ، صدا گذاری و آهنگسازی کانون ایران نوین از سال ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵
- موسس و رییس شورای سیاست گذاری صدابازیگری انجمن هنرمندان جوان از سال ۱۳۹۰ تا کنون
- صدا بازیگری در نمایش زور و محاکمه می شود سال ۱۳۹۳ و تلفیق صدابازیگری و تئاتر برای نخستین بار



مدیر عامل موسسه فرهنگی هنری «صدابازیگر» در حال حاضر
و برگزیده به عنوان گوینده برتر و بهترین گوینده نقش اول مرد در هر سه دوره
برگزار شده جشنواره اینترنتی دوبلاژ از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ برای سه کاراکتر
اوتیس در انیمیشن رییس مزرعه، کله کدو در انیمیشن مگامایند و رائول در
انیمیشن هیولایی در پاریس همراه با نقش منفرد (مندی) در عصر
یخبندان ۴.

مقدمه

کتاب حاضر را بعد از ۱۵ سال فعالیت در حوزه بازیگری با صدا به رشته تحریر در آوردم. هدف از نگارش این مهم روشن شدن ماهیت هنرپست که تا به امروز هیچ تعریفی آکادمیک از آن نگاشته نشده و با توجه به خیل عظیم علاقه مندانش؛ روشنگری و جلوگیری از گمراهی آنان پیش از قدم نهادن به این وادی را هدف اصلی خود می دانم.

در بخش های مختلف این کتاب به ترتیب با تعریفی جامع و کامل از هنر صدا بازیگری و نقد واژگان مصطلح پیش از آن، لزوم تدریس و تحصیل آکادمیک این رشته هنری و شرح موارد درسی مورد لزوم جهت آموزشی نظامند، تفاوت مقلد صدا با صدا بازیگر و در نهایت شاخصه ها و آنالیز یک صدای ماندگار و مثال هایی از برترین های این هنر به رشته تحریر در آمده است.

سعی بر این اساس بوده است که از حرف های تکراری و تخصصی در حوزه هایی همچون دروس و تمرینات جزئی بیان، سلفژ، بازیگری و... که در کتب متعدد دیگر بدان ها به تفصیل پرداخته اند سخنی به میان نیاید و تا حد مقدور برای مطالعات جامع تر، کتب تخصصی و مورد نیاز معرفی شوند و از هدف اصلی کتاب حاضر که روشنگری و آگاهی از ماهیت و فلسفه اصلی هنر صدا بازیگری است بیشتر و موکد تر سخن به میان آید.

با امیدار تقاء روز افزون هنر صدا با بازیگری و اهمیت به جایگاه ویژه آن با توجه به انبوهی دوستدارانش و تعالی هنر و فرهنگ سرزمین پارسیان در تمامی جرگه ها.

مجید حبیبی

تابستان یک هزار و سیصد و نود و شش



در پایان یاد می‌کنم از دوستان و سرورانی گرانقدر به رسم ادب و ارادت:

مسعود میر اسماعیلی - شادنوش شمشاد - علیرضا شفق نژاد
نسیم شجاعی - امین طاهری - حامد عزیزی - مهرداد ریسی
اشکان صادقی - محمدرضا علیمردانی - احسان مهدی - شایان افکاری
حسین رحیمی نیا - علی اسدزاده - بانو مریم شفیعی - سپهر سیفی
تینا هاشمی - جواد حاجی امینی - پیمان واحدی - امیر حسین حیدری
بهمن دادفر - علی سرور - محمدرضا نیافر - میرامیر ختایی - گیلدا حمیدی
ندا مقصودی - مهشید اژده فر - پریسا مهری - الهام نامی - سارا حسنی
مینا گلپایگانی - مونا گلپایگانی - آرزو آفری
محمد رضا صولتی - کوروش زارع پناه - سیما رستگاران - زینب حبیبی
نرگس حبیبی - هوشمند مشایخی - حمید باقرلی - احسان توسلی
علی دلاوری - رضا الهی - محمد تبریزی - اوستا فرور دین - عمار قنبرزاده
هادی پور کرمان - حسین آب روش - افشین آوا - امید گلچین
علی اصغر قره خانی - صالح حاجی آخوندی - محمد آرپناهی - کیان پور تراب
سینا یارندی - معین شافعی - آرش امیدی پور - دیانوش آصف وزیری
امیر ناصر سوقیان - شهاب نادری - سعید شریف - عرفان هنربخش
مهرداد میر کریمی - هوتن شکبیا - نوید محمدزاده - بهمن رضائی
حامد بیطرفان - شهرام مکرری - میثم ریاحی - حسن توکلی - مهدی امینی
فاطمه حاجی آخوندی - هومن حاجی عبداللہ
آیه رحیمی - طیبہ رفیعی - امیر حسین نیکنام - تورج اسدیان - علی مهدی
نیکتا ترک نژاد - سارا بیگدلی شاملو - فرشید جلیلی نژاد - محمود گودرزی



احسان مبینی - پریاشکوری - علی کریمی - شیوا شعبانی - نسیم رفیعی
گیتا یاسری - نازنین حقیری - سلیمه قطبی - الهه احمدی - مینا مومنی
لیلا سودبخش - امین شفیعی - رضا کرامتی - مریم فردی - زهره فردی
صالح جراح نجفی - آزاده اکبری - لادن سلطان پناه - ریحانه صفاری
بهنام صبوچی - مریم باقری - مرجان فشنگچی - آیتا قالیچی
بابک پاییزان - علی باقرلی - محمد مهدی حبیبی - امین الیاسیان - محمد
گل آرا - کرامت رودساز - قاسم کاظمی - مهرداد عشقیان - مهرداد معمارزاده
پرویز جدیری - کتایون پورمنشی - سمن طهماسبی - سامان مظلومی
فرزان غفاری - وحید رونقی - امین قاضی - مهدی رهبر - مریم شاهرودی
محمد مقیمی - مهدی عمادی - اعظم حبیبی - عباس چهاردهی
علیرضا وارسته - محمد بهاریان - سعید بحر العلومی - امیر بهرام کاویانپور
مهران امامی فر - محمد ثانی فر - علیرضا خباز - شهابهنگ طوسی
محمد رضا سعادت مندی - علیرضا جهادی - مهیار ستاری - کامبیز خلیلی
مرتضی نظری - علی علیزاده - حمید آقایی - بهرام سروری نژاد
خاطره توکلی - نجمه عبدالهیان - نیما رئیسی - مجید آقا کریمی
هادی کاظمی - امیر غفارمنش - تکتیم چوبدار - حسن همایی - سحر
چوبدار - شهره روحی - ساناز غلامی - مرجان فشنگچی
زنده یاد مهران دوسستی - زنده یاد ایرج ناظریان - زنده یاد ژاله کاظمی
زنده یاد مهین کسمایی - زنده یاد محمد نوری
استاد تورج مهرزادیان - استاد ناصر طهماسب - استاد مریم شیرزاد - استاد
الیزا اورامی - استاد ابوالحسن تهامی - بهروز وثوقی و بهمن مفید

صدابازیگری، ادراک نخست

تابه حال از این هنر با عنوان کلی گوینده یاد شده. گوینده در لغت به معنی آنکه سخن می گوید و ناقل کلام است معنا شده. اما این واژه، اصطلاحی است که برای منظور این هنر جامع و مانع نیست و بسیار کلی می نماید و نیز بسیاری از مشاغل و تخصص های دیگر مانند مجریان رادیو-تلویزیون و همایش ها، سخنرانان در مراسم گوناگون، آواز خوانان، شاعران، نویسندگان و اشخاص صاحب نظر، متفکر و اندیشمند با این عنوان شمرده شده اند.

همین قسم هم لغت صداپیشه، و پیشه از بابت آن صنعت است که مراد تامین معاش باشد نه رشد، نه تعالی معنوی و رداست چرا که معنی دیگر پیشه عادت باشد که مجال ما جولانگه هنر است و تعالی و پویش روز افزون و کمال در معنویت؛ و مادیات در درجات اصغر و بعدتر. از جانب دیگر؛ وصلِ پیشه، نوستالژی بانگ عمو سبزی فروش است و اکی (اکبر) نمکی در باریکه های شاه آباد، روحشان شاد، جماعت حلال خوران پاسارگاد. آن دیگران که تداعی می شوند، در مجالس مدح است و سوگ و وعظ که والی، خبره اش بر ما ارزانی داد، ایضاً می طلبد تمسک بر اجتهاد و گوشه چشمی از نواحی پطرگرد، هنر مذکور با شرحه شرحه دل ذکری بر ثناخوان نداد. اما به ظن من، «صدابازیگر» بدین منظور مضمونی جامع و مانع می کند بر یاد.

صدابازیگر با توجه به دایره وسیع فعالیتش ناگزیر از کسب دانش، بینش،



تجربه و آگاهی در این جرگه لایتناهی است. بدین آهنگ لازم است در پنج رکن اصلی در حد کفایت و نه زیادت که آن کاردانی دیگر است کسب علم کند که در بخش بعد به آنان خواهیم پرداخت. آنچه عیان است عدم وجود مراجع ذی صلاح برای تخصصی‌پیل واجبات است. جایی که قاعده و اسلوب برای مستعدان طرح ریزی و تادیه شود، چرا که فعالیت از هم گسیخته در این هنر بعد از گذشت بیش از نیم قرن محیطی چون دانشگاه به شیوه‌ای آکادمیک را طلب می‌کند.

از سویی دیگر چه بسیار افرادی که به علت عدم آشنایی و نبود بانی امن و شایسته از جهات گوناگون پای در ورطه نهادند و عرصه بر ایشان گنگ آمد. جای بسی افسوس است که تا به حال این قافله از جایگاهی تثبیت شده در محیط دانشگاهی با بستری قوام یافته از برای کسب آگاهی‌های تئوریزه و تجربیات علمی و عملی غافل مانده و همین سبب سوء استفاده‌ها به شکلی عامدانه و جمعی ناشیانه در مجامعی شده که کفایت و صلاحیت لازمه جهت تدریس، انتقال، راهنمایی با خط مشی صحیح و سالم در محیطی پویا با خروجی درخوری راندارند.

تا به امروز؛ آنان که در این هنر دارای نام و سبک شده‌اند با تکیه بر آموخته‌ها، تجربه‌های شخصی و آزمون و خطاهایی گام برداشته‌اند که نه استاد برای انتقال آن کوششی چارت بندی شده و اصولی داشته و نه دانشجو منبع و

ماخذی قابل تکیه و در دسترس در اختیارش بوده و تنها و تنها راهنمایی هایی جسته گریخته، شتابزده، و در بسیاری اوقات سطحی و دور از تفکر و تأملی ژرف و مآل اندیشانه را شاهد بوده ایم.

کلاسهایی که طی دوماه، چهار ماه یا اندکی بیشتر برای افراد، بدون گزینش اصولی و در قالبی بس تشریفاتی برگزار می گردد به تجربه نشان داده که هیچگاه نخواهند توانست روندی ارزشی را در پرورش مشعوفان این هنر به اجرا در آورند، هر چند که مدرسی با تجربه داشته باشند.

این تخصص عناوینی بسیار ظریف تر، مبسوط و مفصل تر در بطن خود برای تدریس و کسب دانش با مدرسینی افزونتر طلب می کند. از جمله آن عناوین: ادبیات پارسی، ادبیات نمایشی، زبان و ادبیات انگلیسی، مبانی ترجمه، تربیت شنوایی، فن بیان، صداسازی، آشنایی با لهجه ها و سایر زبانها (مبانی)، فرهنگ عامه و تمثیل شناسی، شخصیت شناسی، اسطوره شناسی، مردم شناسی، آشنایی با فیلمنامه نویسی، اصول دیالوگ نویسی (و تنظیم آن در دوبلاژ و نمایشنامه رادیویی)، اصول مدیریت، مدیریت دوبلاژ (تخصصی)، فنون و تکنیکهای گفتار در (دوبله، آنونس، تیزر، مستند، نمایشهای عروسکی، آثار نمایشی موزیکال، خوانش شعر و متون ادبی گوناگون)، تربیت حس و بازیگری، مبانی صدابرداری و صداگذاری، سلفژ، آشنایی با یک ساز پایه در موسیقی جهانی، مبانی جامعه شناسی و روانشناسی، تاریخ (تهیه و تدوین



یافته در این ارتباط)، آشنایی با نرم افزارهای مربوطه، شناخت و بهداشت
حنجره، آواشناسی و ...

که هر یک با توجه به میزان و درجه اهمیت بایستی در قالب واحدهای درسی
مجزا برای دانشجوی این رشته تالیف و تدریس شوند.

این رشته در بدو تاسیس به یقین ظرفیت ارائه در مقطع کاردانی را داراست و
پس از آن با پرداخت و برنامه ریزی منسجم و ظریف تر، مقطع کارشناسی را
هم می توان بی آنکه بلند پروازی انگاشت برایش نگاشت. البته برای ورود
هنرآموزان این رشته آزمونهای عملی در شرایطی سنجیده شده، علمی و
متفاوت با کلیشه های رایج باید در نظر گرفته شود تا در حق مستعدان حقیقی
اجحافی رخ ندهد.

تست هایی در چند نوبه (حداقل در سه نوبت که شامل سنجش مهارت های
ساده تر تا پیچیده تر هنر صدا بازیگری باشد. به عنوان مثال در مرحله اول
سنجش روان خوانی و درک از متون مختلف، سپس استعداد بازیگری و درک
و انتقال حس متون نمایشی با ساز صدا، تا برسد به توانایی دوبلاژ فیلم و بعد
انیمیشن و اجرای آثار موزیکال نمایشی که سخت تر می نماید) با ارائه
راهنمایی به شرکت کنندگان به صورت مرحله به مرحله بدون ریزش افراد در
مراحل نخستین و پذیرش افراد برتر و متریقی بعد از آخرین تست ها با در نظر
گرفتن میانگین توانایی ها تا راهیابی ایشان به سامانه دانشگاهی و خروجی

گروهی متخصص در هنر صدا با بازیگر (ی) که نامی برتر جز اینش نخواهیم یافت.

و از دیگر سو استعداد یابی کودکان و نوجوانان مستعد این هنر؛ پیش از رسیدن به سن دانشگاه از موارد حساس و به فراوانی دارای اهمیت است، چرا که پرورش آنان باعث بکارگیری و هنرنمایششان به جای کاراکترهای همسن باایشان در دوبلاژ، نمایش های رادیویی و دیگر زیر شاخه های هنر صدا با بازیگری است که اثر گذاری آن بس شگرف و خارق العاده خواهد بود.



همه سودای صدا با زیگر

بخش پیشرو برای علاقه‌مندانی بشمار است جهت سلوک در این رشته که به جهت نبود تحصیلات آکادمیک بسیاری را به گمراهی در مسیر علاقه و استعداد خویش می‌کشاند.

چه بسا افرادی که با ذهنیت‌هایی متفاوت بر اثر تجربه اندک و بینشی کم عمق در ذهن خویش یا به تحریک و انگیزه دیگرانی به دور از آگاهی صحیح؛ مشتاق آزمایش صدای خویش برای این منظور بر می‌آیند و تنها ذکر این نکته را به زبان می‌آورند که علاقمند گویندگی هستند و بس؛ که پاره‌ای اوقات به صرف تقلیدی سطحی از چند صدا خود را مستعد کار در هنر صدا با زیگری می‌یابند و چه بسا اگر نبوغی داشته باشند در گزارشگری، مجری‌گری، استند آپ کمدی، بازیگری بر سن تئاتر یا جلوی دوربین و حتی خوانندگی باشند و به خطابه این سو سوق داده شده باشند.

میان ایشان هستند بسیاری که شاید در وهله نخست صدایی گوش‌نواز داشته باشند اما نکته به دقیق همینجاست که صدای نیکو به گوش؛ حتی اگر دارای سلامت کامل از لحاظ ساختار فیزیکی اندام صوتی باشد، جدای از استعداد باید در جهت کسب دانش، بینش و آگاهی و تسلط بر مهارت‌های این حرفه بسیار مرارت کشد که هدف اصلی این کتاب نیز آگاهی‌دادن و تمیز و تشخیص نسبت به این هنر و قیاس آن با دیگر توانمندی‌ها و استعداد‌های یاد

شده است.

در ذیل به شرح تعریف و سپس اصول لازم حرفه صدا با بازیگری جهت آشنایی دوستداران و کنجکاوانش خواهیم پرداخت.

تعریف صدا با بازیگر: هنرمندی است که در فیلم‌های سینمایی (دوبلاژ

انیمیشن و سایر ژانرهای سینمایی)، بازی‌های رایانه‌ای، نریشن‌ها و نمایشنامه‌های رادیویی، آئونس‌های سینمایی، تلویزیونی، تیزرهای تبلیغاتی، نمایش‌های عروسکی، اپرای صوتی (و سایر آثار صوتی موزیکال «تلفیق شده از بازیگری و آواز»، گفتار فیلم‌های مستند، کتاب‌های صوتی، نرم‌افزارهای چند رسانه‌ای و دکلماسیون پس از کسب مهارت‌ها با ساز اندام آوایی خویش؛ صوتی خلاق، موثر و متناسب تولید می‌کند.

تعریفی که از این هنر ارائه کرده‌ام نخستین تعریف جامع و کامل از هنر است که پیش از این با نام‌هایی گوناگون مانند دوبلور، گوینده، گویشگر؛ صدای پیشه و... بدون ساختار و پشتوانه‌ای بابینش عمیق و نظامند از آن یاد می‌شده است که هر کدام شاید برخی از توانمندی‌های یاد شده در تعریف صدا با بازیگر را سعی در ارائه داشته اما اگر کسی هم تمامی این مهارت‌های یاد شده در تعریف را قادر به انجام بوده؛ واژه‌ای که بیانی دقیق و روشن بر هنر مذکور باشد با دایره شمولی کامل؛ پیش از این وجود نداشته و شاید دلیلی که من را بعد از چند سال فعالیت در حوزه بازیگری با صدا به فکر انداخت تا سال ۱۳۸۸ نامی



را که برازنده این هنر باش—د با تعریفی جامع و کامل با توجه به خلائی که احساس می کردم تالیف کنم همین مسئله بوده است.

اصول و الزامات:

۱- صدای سلامت: برای ورود به این حرفه از آنجا که تحصیلات آکادمیک خاص آن در کشور ایران به تالیف و تدریس در مراکز معتبر دانشگاهی و علمی نیامده اولین مهم آشنایی با سیستم صوتی انسان و شناخت و محافظت از آن است که از کتاب های مختلفی که به صورت آزاد ترجمه یا تالیف شده می توان کسب علم و آگاهی کرد. از آن جمله کتاب صدای خود را آزاد کنید به قلم راجر لائو و ترجمه روان سیروس نویدان، بهداشت حنجره و آواز: به اهتمام ممر اندواری و...

۲- توانمندی بازیگری با صدا: در خصوص کسب مهارت بازیگری با صدا از آنجا که صدا بازیگر لازم است به علت حرفه خاص خویش در نمایشنامه های رادیویی، دوبلاژ فیلم های سینمایی در ژانر های مختلف و از جمله بازیگری با صدا در انیمیشن—ن به جای کاراکتر های فانتزی و غیر واقعی و همینطور بازیگری با صدا به جای شخصیت های عروسکی بپردازد لازم است در خصوص کسب مهارت های بازیگری، تقویت، شناخت و اجرای صحیح حس های گونه گونه و شخصیت شناسی و شیوه های مختلف بازیگری کلاسیک و نوین در جهت هر چه بهتر آفرینش و درک کاراکترها در موقعیت های مختلف

برای بهترین خروجی با صدای خویش کوشا باشد. در این خصوص خواندن کتاب‌های به تالیف درآمده و عمل به تمرینات مذکور در آنها، دیدن فیلم‌ها به زبان اصلی و همین‌طور دوبله، تماشای فیلم‌های فارسی و غیردوبله (صدای اصلی ضبط شده در صحنه) و توجه به الحان ایشان، دیدن تئاتر و نمایشنامه خوانی‌های زنده و ضبط شده، توجه به رفتارهای خویش و دیگران در موقعیت‌های متفاوت و مذاقه و موشکافی و تحلیل همه موارد ذکر شده بسیار لازم و سودمند خواهد بود. از کتاب‌های مفیدی که در این زمینه می‌توانم اشاره کنم: حرفه‌ی بازیگری از الف تای، نویسنده کاترین میفیلد، مترجم: علی یعقوب زاده - بازیگری شش درس نخست، نویسنده: ریچارد بولسلاوسکی، مترجم: حسن ملکی - بازیگری متد: احمد دامود - تکنیک بازیگری: استلا آدلر - بازیگری سینما: ماری الن ابراین (مترجم: فخری محذوف) و... که تمامی این تالیفات ذهن را تربیت و تیز خواهد کرد برای ایفای هر چه بهتر بازیگری با صدا با هوشمندی و آگاهی از کاراکتر و فضایی که در آن واقع شده.

۳- فن بیان و سلفژ: ذکر این دو مهم در کنار یکدیگر، درک و اهمیت آنها را روشن تر جلوه می‌نماید چرا که لازم و ملزوم یکدیگرند و تنیده در ژرفای هم. تقویت شنوایی، شناخت اندام تنفسی و شکل‌گیری تنفس صحیح در فرد، تقویت اندام گفتاری، آگاهی از نقاط شکل دهنده و تشدید کننده انواع صدا جهت صداسازی‌های متنوع و تولید اصوات گونه‌گون، شناخت ریتم، ضرب و



گام‌های صدا در افراد، بر طرف کردن عادات غلط گفتاری و تلفظ از مخارج درست حروف و ... همه اهمیت تحقیق و تمرین در فن بیان و یادگیری سلفژ را به نیکی نشان می‌دهند. برخی از تالیفات مهم در این زمینه عبارتند از: صدا و بیان برای بازیگر، نویسنده: داوود دانشور - صدا و بیان برای بازیگر، نویسنده: سیسیلی بری، ترجمه و اقتباس: محسن یلفایی - درک و دریافت موسیقی، نویسنده: راجر کیمی، مترجم: حسین یاسینی - تئوری موسیقی، نویسنده: مصطفی کمال پور تراب و ...

۴- مطالعه و تفحص در ادبیات فارسی، ادبیات داستانی و نمایشی: به طبع سر و کار صدا با بازیگر پیش از هر چیز با سناریو، فیلمنامه، مونولوگ، دیالوگ و به طور کل متون نگارش یافته در این حوزه است و صاحب این هنر خواه ناخواه سروکارش با لغات، جملات، آرایه‌ها و صنایع ادبی است که ریشه در فرهنگ و زبان دارند و بایست با مطالعه فراوان دانش تئوریک خود را به جهت ارائه عملی آثارش با کمترین درجه از نقصان متعالی سازد. کتاب‌های تالیف و ترجمه شده در این زمینه بیشمارند که گزینش کتابی خاص ذهن را از جستجو و پویش وسیع تر باز می‌دارد.

۵- خلاقیت: آفرینشگری و اهمیت ذهن خلاقه در هر هنر گواه بر ماندگاری، برجستگی، نمود مولفه‌های منحصر بفرد و امتیازی ویژه، متمایز کننده و در غایت؛ ممتاز برای یک «اثر» و «صاحب اثر» است. این مهم به دست نمی‌آید

مگر با تفکر، دقت، تمیز دادن سره از ناسره و جسارت در ارائه افکار هوشمندانه و نیک سرشته‌خویش که می‌تواند توأم با الهامات و برداشتهایی ظریف امانه تقلیدگونه از طبیعت، جامعه، افرادش و دست یافته‌های ایشان به شکلی آمیخته با زیبایی شناختی و همینطور جذابیت‌های فانتزی باشد که این مهم به دست نمی‌آید مگر با آگاهی از استعدادهای خویش و تمرین، تحقیق و مطالعه و کسب تجربه تا اولین شکوفایی‌ها که حداقل نیاز به دو تا سه سال پیگیری مداوم تا نخستین گام‌های قوam یافته دارد.

به عنوان حسن ختام این بخش باید خاطر نشان ساخت تنها اکتفا به مطالعات و تمریناتی مختصر و کوتاه مدت در چند حوزه ذکر شده نتایجی شگفت و شایسته در پی نخواهد داشت و دوستداران این هنر باید با صبر و تحمل مشقات این حرفه که بیش از هر هنر، هنرمندش نادیدنیست با تمرین و تفحص بسیاری در سالیان متمادی منتظر شکوفایی هر چه والاتر باشند. افزایش آگاهی در حوزه‌های مربوطه و مطالعات در علوم مکملی همچون جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، اسطوره‌شناسی، مردم‌شناسی، اصول مدیریت و کارگردانی، مبانی ترجمه، مبانی صدابرداری و صداگذاری، آشنایی با یک ساز پایه موسیقی جهانی (مانند پیانو)، آشنایی با نرم افزارهای مرتبط و... همگی همانطور که به تفسیر در بخش اول کتاب آمده از جمله دیگر ملزومات هنر صدابازیگری تانیل به جایگاهی متعالی هستند.



نفس خویش را یاب؛ نغماتِ مهتران هر چه شایان تا اوجی لا امکان

سروده شده‌اند.

در لغتنامه دهخدا اصطلاح تقلید کردن بدین معنا آمده است: پیروی کردن و متابعت نمودن و نقل کردن و از روی ساخت دیگری چیزی را ساختن و اقتدا کردن به طریقه و روش کسی.

آنچه در این نوشتار بدان پرداخته شده است من باب تقلید در حرفه صدا بازیگری و تفاوت آن با تقلیدچی گران صداست. عده ای آگاهانه یا ناخود آگاه یا از سر گمراهی ناهلان مرتکب شبیه سازی صدای هنرمندان صدا بازیگری می شوند و این در حالیست که باطن، اندیشه، بینش، خلاقیت و روح به تالیف در آمده از هنرمند به هیچ عنوان قابل تقلید نیست و هر چه هم که در ظاهر سعی در شبیه سازی با اصل باشد تنها چیزی که از این افراد مقلد به ذهن خطور می کند دریایی وسیع است و بی اصالت که هیچ عمقی در پی آن پنداشته نیست و عاری از هر گونه تفکر و تعلق، تنها اصواتی شنیده می شوند که به سختی و با حتی آسانی سعی در شبیه سازی آواهایی ماندگار را دارند که این دست تقلید چی ها تنها ظاهر مراجع را دیده و شنیده اند و با تاسف بسیار هیچگاه تعمقی در خصوص سعی و تلاشهای مکرر و شبانه روز این هنرمندان در جهت تفحص و تجسس، تلاش و مرارت برای پرورش عقلانی، علمی و خلاقانه برای خلق آثاری بدیع در صور ترنمی ماندگار

نداشته اند و از محور زود هنگام آثار تهی خود غافلند.

این خیل عظیم تقلید چی گران را باید ابتدا در حوزه آموزش در این هنر و هنرهای دیگر این عصر در جامعه خود مورد بررسی قرار دهیم؛ چراکه آموزشی که صرف تقلید بنا شده باشد آموزش شیست غیر خلاقانه که فکر و کوشش جهت نوآوری در آن جایی ندارد، در نظام آموزشی تقلید محور که به تولید خلاقانه و ابداع و تفکر اهمیتی داده نشود و دانشجویان و دانش آموزان به تقلید صرف دعوت و به تکرار عودت داده شوند و عاری از بینش و خود شناسی تنها تجربیات و تالیفات دیگران را تکریر کنند؛ علم، فرهنگ، هنر و دانش در سطحی نازل و مرداب گونه و منتج به عدم پیشرفت باقی خواهند ماند. پس باید جامعه ای را که در آن خلاقیت و تالیف های نو جای بسیار کمتری از تقلید و شبیه سازی های عاری از آگاهی و ابتکار دارد به زیر ذره بین برد و روند آموزش در آن را مورد بررسی و دقت نظری ژرف تر قرار داد، غرض از این سخن توجه هر چه بیشتر و کشف استعدادها و اهمیت ویژه تر به این امور در تمام عرصه های علمی، فنی و هنری در سطح کشور و به خصوص در سنین کودکی و نوجوانی است.

افرادی که در حوزه تقلید صدا جهت برنامه های تفریحی و سرگرمی مشغول به فعالیت هستند اما حکایتی دیگرند که در همایشها، جُنْگها و برنامه های صوتی و تصویری متفاوت به ایفای تقلید صدا می پردازند و در جای خود برای



کشیری دیدنی و شنیدنی. آنچه که به نظر قبیح می نماید تقلید صدای دیگران به جهت به دست آوردن دستمزد و کارشکنی در حق بزرگان و افراد حرفه ای در عرصه های متفاوت هنری است، حال چه آگاهانه و چه از سر نا آگاهی و فشار عوامل متفاوت؛ این کار عملی ناپسند و به لحاظ اخلاقی مسئله ای از هر انگاشت؛ رد شده است. روی سخن با اهالی مقلد اصوات در جنگها و همایشها نیست بلکه آن عده هستند که در استودیوها و رسانه های صوتی و تصویری متفاوت برای کسب در آمد یا حتی برای گذران اوقات فراغت و سرگرمی خود و دیگران حاضر می شوند فریبکارانه با قیمت هایی چند برابر پایین تر از حرفه ای ها و خاک خوردگان این هنر به اجرایی متظاهرانه و عاری از کیفیت تن دهند و متأسفانه این دسته از افراد مورد توجه گروه ها، سازمان ها و شرکت هایی قرار می گیرند که با پشتیبانی از ایشان تنها به دلیل قیمت نازل آنها و دید کاملاً مادی گرایانه و خام؛ حاضر به همکاری با این افراد شده و خروجی ها و آثاری به مراتب بی کیفیت را وارد اجتماع رسانه کرده و در نتیجه باعث افت بسیار فرهنگ و هنر در تمام جامعه و سطحی شدن تقاضای مخاطب می گردند.

از دلایل دیگر سوق به تقلید، قیاس به اشتباه پیشکسوتان و مدیران این عرصه است که گوش ایشان به صداها و نسل نخست این حرفه عادت کرده و جهت جذب نیروی جدید نیز هر که صدایش به پیشکسوتان بلند آوازه این عرصه

شبیه تر باشد در الویت قرار می گیرد که این خود از دلایل مهم گرایش نسل جوان به جای پرورش استعداد و یادگیری و تقویت مهارت های لازم؛ به تقلید است. در صورتی که تمام پیشکوهستان این هنر نیز بدون استثنا سالیان اولین ورود به این عرصه را نمی توانند جزو افتخارات هنر خود به حساب آورند چرا که بسیاری از کارهای آن دوره با ضعف بسیاری همراه است تا زمانی که همه آنها به مرور به درجه ای از پختگی برای خلق آثار ماندگار رسیدند. اهمیت به وجهه آکادمیک هنر صـدا باز یگری از تکرار مدام تاریخی که آثار سطحی در آن عرضه شده تا صاحبان هنرش به تجربه برسند جلوگیری خواهد کرد و طراوت و تنوعی کار آزموده و نوین را نوید خواهد داد.

آنچه که مهم می نماید این است که از تلاش برای خودشناسی و رشد توانایی های شخصی و مهارت های منحصر بفرد در خود نباید دست برداشت و دانست هر چه آگاهی، دانش، علم و تجربیات هنرمند افزون گردد و صادقانه برای ارتقای خود زحمت بکشد مقلدان وی نیز افزونتر خواهند شد؛ چرا که در کمال تاسف افرادی که در پی کمال و تعالی خود سخت کوشی می کنند همیشه اندک بوده اند و آنها که سعی در همانند سازی و رفتن از میانبرهای به ظاهر هموار اما خالی از انگار و اندیشه و مشقت هستند بی شمارند که نیاز به فرهنگ سازی جدی و رویکردی مصمم از طرف مسئولان و همه افراد آگاه و دلسوز را مبرم می سازد.



اما از سوی دیگر طبیعتیست هر چه مقلدان یک هنرمند صاحب سبک و حرفه ای افزون تر گردند و سعی در شبیه سازی وی کنند نشان دهنده سیر رو به رشد آن هنرمند است بسان درختی سبز، استوار، قطور و سر بر افلاک کشیده که پر بار ترمی نماید و مقلدانش آن بی حاصل و عبث؛ علف صفت‌هایند که با چنگالهای خشکیده شان سعی در چنگ اندازی بدیشان دارند که در آخر اگر به خویش نیایند زود خشکیده خواهند شد.

هنرمند نباید از مقلدانش هراسی داشته باشد و به جای تلف کردن وقت خود و پرداختن به حواشی، آگاه باشد که زمان اندک است و بایست هر آنچه توان، زمان و انرژی دارد برای رشدی صادقانه و خالصانه در حرفه و هنر خود هزینه کند چرا که تعالی و ماهیت و اصالت در هنر این رویه است. اهل حق همیشه در راس شتابان می تازند و آنان که دنباله روی ایشانند اگر خود و حقیقت خود را شناسند تا ابد اسیر کفتار حقارتند.

اهل مرارت و ریاضت برای کسب علم و تجربه با تالیفات ناب خویش در هر فن و هنر همیشه به نام و به یاد در قللی مرتفع و سخت یافتنی در خشانند و مورد تحسین و استقبال مخاطبان فرهیخته؛ و امید آنکه مقلدان گمراه از مسیر به انحراف رفته خویش باز گردند و با خودشناسی و خود آگاهی در مسیر تعالی قرار بگیرند.

و تقلید تنها آنجا جایز است که سلوک معنوی هنرمندی پیشکسوت مورد

مذاقه قرار گیرد و از تجربیات وی بهره بردای آگاهانه به دور از ظاهر سازی
منتج شود و شخص در تکاپو باشد تا خود را به وزنه ای سنگین علی الخصوص
به لحاظ خبرگی در پنج رکن اصلی و همین طور ارتقاء روز افزون علم و آگاهی
تا تبدیل شدن به سبک و اتفاقی خاص و بی بدیل سوق دهد.



رنگین دانه های صدا

آنچه در باور اکثریت ما به صدایی خوب تعبیر می شود و بعد از گذشت چند دهه آنانکه عزم پیوستن به جرگه بازیگری با صدای می کنند با آن آواها البته در ابتدای ورود قیاس می شوند تنها از خصلت عادت و نگرشی کلی و بدون تعمق در عموم و حتی عدم سـاخـتار یافتگی و تعریفی متعمق در ذهن اکثریت خواص است که گفته می شود فلان صدا خوب یا معمولی، آشنا یا غریب، خاص یا عاری از جذابیت است.

سیستم صوتی انسان، سازی است به غایت پیچیده در آفرینش سرور، شوکت، شرم، حیرت، ناز، عصمت، بغض، حکمت، عشق، نفرت و هزار هزار دیگر در آمیزش نغمات و کلمات.

راه یافتن به این عرصه که ترجیح من استفاده از عنوان (صدا بازیگر) است تا تنها دوبلور به دلایلی که در بخش اول از همین کتاب ذکر کرده ام مستلزم نگاهی اصولی و اساسی پس از گذشت چند دهه از شکل گیری دوبلاژ و همینطور بازیگری با صدا در نمایشهای رادیویی، خوانش نریشن و دیگر زیر مجموعه های این هنر است که به دوستانی که این کتاب را مطالعه خواهند کرد برای برداشت کامل تری از عرایض خودم خواندن کامل آن را پیشنهاد می کنم.

با توجه به تعبیر من از برداشت کلی نگر صدای خوب که در بند نخست عرض کردم عقیده ام بر این پایه است که صدایی یا صحیح تر، آن شخصی برای این هنر مناسب است که در درجه اول بهداشت حنجره و سلامت آن را مورد مراقبت و مذاقه قرار داده و در درجات بعد علوم، تجربیات، بینش و آگاهی های لازم را که من چکیده ای از آنها را در بخش های سابق ذکر آورده ام در جهت دارا شدن تکنیکی برتر و کارا به کار گیرد تا دارای سبک و مولفات و صدایی لایزال در صدا باز یگری شود. نقش رنگ و بژه صوتی یا به تعبیری عام تر صدای گیرا و خاص اگر با عدم دانش و بینش باشد هیچ است اما در صورت هستی، امتیازی اندک؛ که در دست نوازنده ای مقتدر جلوه ای صد چندان می یابد.

کسب علوم هنر صدا باز یگری و تبدیل شدن به نام و برندی برجسته در این هنر نه احتیاج واجب به تجربه صحنه تئاتر دارد و نه قدمگاه دور بین و باز یگری در سینما و تلویزیون و نه مجری گری یا دانش موسیقی یک خواننده توانمند کلاسیک. در عصری که تکنولوژی با سرعتی غیر قابل اندازه گیری تاخت می کند علوم، فنون و هنرها هر روزه شکل و جلوه ای تخصصی تر بروز می دهند و پرداختن به تمامی اینها تنها باعث عدم نتیجه و در نهایت سر خوردگی است و پیش نهاد من به افرادی که تازه پا در این وادی می گذارند یا اشخاصی که نگاهی سطحی دارند؛ در ابتدا خودشناسی و بعد شناخت از این هنر یا هر



حیطه ای است که عزم به پیوستنش دارند با نگاهی تخصصی، چرا که مسیر غلط و ناآگاهانه، نتیجه اش گم گشتگی است و تباهی زمان و زندگی فرد و در ادامه؛ ظهور مفسدات اخلاقی و دامن زدن به حواشی در محیط فعالیت و در انتها فرو رفتن در باتلاق کژ اندیشی.

صدا با بازیگری تخصص است و مفروضات آن نیز (دوبلاژ فیلم رئال، انیمیشن، مستندها و متون روایتی گوناگون، تیزر، آنونس، نمایشنامه رادیویی، موزیکالهای نمایشی و...) اگر شخصی طالب تبحر در هر شاخه باشد نیاز به صرف وقت و کسب درک و مهارت کامل تا قادر شدن به اجرای هر یک را دارد که به همین جهات برای دوره ای اکمل، جای آن بعنوان یک رشته تخصصی و آکادمیک در مراکز آموزش عالی خالی است.

انتخاب افراد و سوق ایشان بدین منزل، تنها از روی جنس و رنگ و ظاهر صدا اشتباهی است که بی شک در حق بسیاری از ایشان اجحاف خواهد بود و چه بسیاری که این ظلم بر آنها رخ داده. صدا، سازی است که بعد از کسب تجربیات، دانش و علم بسیار جلوه می کند؛ نه از بدو زایش یا بلوغ.

افرادی که مسئول گرفتن تست از داوطلبان می شوند بایستی این مهم را به باور برسند که با یک خوانش متن ساده یا گفتن چند کلمه بر روی تصاویر متحرک؛ نبوغ و استعداد جوانان نوپا و خامی که بعد از چند سال تبدیل به استاد ایرج ناظریان، استاد ابوالحسن تهامی، استاد ژاله کاظمی و ... خواهند

شد پدیدار نمی شود.

این افراد باید طی چند مرحله آزمون بدون ریزش در طی ۶ ماه تا یک سال با برنامه ریزی و سازماندهی خردمندان به راهنمایی نوبه به نوبه در هر یک از مراحل سنجیده شوند تا راغبین مستعد با شیوه ای جوانمردانه برای ارتقاء این هنر و درخشش روزافزون هنرمندانش گزینش شوند.



ونه تنها صداست که می ماند...

بخش آخر که اکنون پیش روی شماست چکیده ای از تحقیقی است که در رابطه با ماهیت صدای ماندگار (در حوزه صدا بازاریگری) انجام گرفته و آنرا تا حدی ژرف انگارانه تر از آنچه در اذهان عموم از این اصطلاح تداعی می شود بررسی کرده است. بطور مشخص صدای ماندگار همیشه مفهومی کل نگر بوده و هیچگاه به مجموعه عواملی که در کنار یکدیگر قرار می گیرند تا باعث ماندگاری یک صوت انسانی شوند پرداخته نشده است. حتی در مراسمی هم که در اینجا و آنجا کشور هر از چند گاهی برگزار می شود و از افرادی از این دست تقدیر به عمل می آید هیچ نوع واکاوی و معیاری معلوم بر عموم وجود ندارد. البته در اینکه افراد مورد تقدیر، حاذق و درخور این اتفاق هستند شکی وجود ندارد اما سوال این است که از کجا آمدند؟ چه کردند که تا به اینجا رسیدند و شایسته تقدیر به عنوان صدای ماندگار شدند؟ تا پاسخ، بایی باشد برای علاقمندانی که قدم در این عرصه می گذارند و باعث شود اگر به واقع عاشق و دلباخته این تخصص هستند و در آن مستعد و با انگیزه؛ بتوانند از ابتدا مسیر درست و مشخصی را یافته و از بی راهه نروند تا فرجامی نکو پیش رو داشته باشند.

برای پیدا کردن پاسخی قابل اتکا و بیانی شفاف از برای سوالات فوق در حدود

۶۰۰ دقیقه مصاحبه با افرادی که خود در این حرفه حضوری مستمر و رزومه ای قابل اتکا دارند و همینطور افرادی که همکاری نزدیک با صدابازیگران دارند همچون سردبیر رادیو، مترجم، صدابردار، کارگردان، تهیه کننده و ... صورت گرفته است.

علاوه بر مصاحبه با افراد حاذق، پرسشنامه ای نیز در میان صدابازیگران برای سنجش و کشف دلایل برخی از مجهولات توزیع شد که به برخی از استنتاجات مهم آن اشاره خواهیم داشت.

اکثر افراد شرکت کننده در مصاحبه ها صدابازیگرانی را که در مدت اشتغال حرفه ای خود بیشتر در دوبلاژ حضور داشته اند دارای صدایی تاثیر گذار و ماندگار تر در اذهان می دانند و آن هم به علت شنیده شدن ایشان از طریق رسانه تلویزیون (همینطور دیگر رسانه های وابسته به تصویر) بر روی تصویر هنرپیشه های معروف داخل و خارج از کشور است که این قبیل رسانه ها در قرن اخیر زمان بیشتری را نیز از وقت عموم در میان رسانه های دیگر به خود اختصاص داده و می دهند و ارتباط مستقیم در راحتی به خاطر سپردن یک صدابازیگری با کیفیت (ترجمه و دیالوگ خوب، لپ سینک دقیق، بازیگری با صدا و انتقال حسی هر چه نزدیکتر به واقعیت بازیگر تصویر، همراه با هوشمندی و خلاقیت و همه اینها تحت مدیریت دوبلاژی عالم و آگاه) را دارند.



آنچه صدای ماندگار به آن اطلاق می‌شود تنها صدایی که شخص به شکل طبیعی داراست و یا باندکی زیر و بمی به آن رسیده نیست و در ادامه به مهترین ویژگی‌های یک صدای ماندگار خواهیم پرداخت.

با توجه به تاکید اکثریت قریب به اتفاق مصاحبه‌شوندگان و پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه‌ها بر ماندگار تر شدن صدای دوبلورها، در ابتدا این زیرشاخه از صدابازیگری را مورد مذاقه قرار داده و سپس از دیگر ماندگار نغمه‌ها در شاخه‌های این هنر مثال‌هایی شاخص را ذکر کرده‌ام.

صاحبان صدای ماندگار در دوبلاژ به دو دسته تقسیم می‌شوند که دسته اول خود در دو گروه واقع می‌شوند.

۱. «صداساز-شخصیت» ها نام دارند و در این بین چنگیز جلیلوند، منوچهر اسماعیلی، مرحوم ژاله کاظمی، ناصر طهماسب، ایرج ناظریان و... از جمله نام‌های شاخص این دسته هستند که به علت هماهنگی صداهای تراش خورده و قوام یافته متنوع ایشان که ریشه‌ای قدرتمند دوانده و مهارت‌های صدابازیگری را به مرور رشد بخشیده و پرورش داده و بر روی بزرگان سینما به یادگار گذاشته شده، مرتبه نخست این هنر بارای اکثریت در شان ایشان است.

۲. «صداساز-تیپ» ها؛ که بر روی شخصیت‌های فانتزی و انیمیشنی هنرنمایی‌هایی ماندگار با تلاش، مرارت و خلاقیت بسیار به یادگار گذاشته‌اند

که از آن جمله می توان به عزت الله مقبلی - حمید قنبری - محمد علی زرنندی - جواد پزشکیان و بسیاری از هنرمندان دیگر اشاره کرد. و از سوی دیگر جمع می همچون: بهرام زند - ژرژ پطروس، خسرو خسرو شاه، نصر الله مدقالچی، کیکاووس یاکیده - سعید مظفری - منوچهر والی زاده، مریم شیرزاد، زهره شکوفنده، مهین کسمایی، رفعت هاشم پور و ... از جمله افرادی هستند که با تراش و شکل دهی یک صدای واحد و با قوام و اندکی صداسازی توانان با پرورش و رشد متعالی مهارت های اصولی این هنر به ماندگاری رسیده اند.

به غیر از عده ای قلیل از کارشناسان مصاحبه شونده و پاسخ دهنده به پرسشنامه ها، تمامی افراد از مرحوم ایرج ناظریان به عنوان صدای همیشه ماندگار خود در میان ماندگاران شان یاد می کنند که در بیشتر موارد در تبه اول را دارا هستند و یا در زمره ۳ نفر نخست مصاحبه شوندگان قرار دارند. مرحوم ناظریان با توجه به مجموع نظرات؛ صدایی با حجم وسیع، صاحب خش، بیانی مقتدر با طنینی خاص و جذاب، دارای صلابت و مردانگی بی مانند در صوت را دارا بوده اند که در کنار این ویژگیها توانایی بالای ایشــــــــــــــــان در صدابازیگری با گامهای پایین آواز دلایل ماندگاری و در صدر بودنشان بعد از نزدیک به دو دهه از فوتشان است. مورد آخر از دلایل خاص شدن وی در قالب یک صدابازیگر منحصر بفرد است. البته توانایی صدابازیگری ایرج ناظریان در

گامهای میانی و بالای صدا نیز قابل اتکا است. تنها یک مثال اعجاب انگیز و بسیار قابل آن فیلم «شبکه» با بازیگری پیتز فینچ و کارگردانی سیدنی لومت، محصول سال ۱۹۷۶ آمریکا است.

خاطر نشــــان می دارم هدف از آوردن نام مرحوم ناظریان و اکاوی اسرار ماندگاری یک صدابازیگر با آوردن مثالی برای لمس، درک و توضیح شفاف تر مطالب است و اینکه اکثر کارشناسان بر روی نام ایشــــان تاکید داشتند و مشخصه هایی که در ادامه ذکر می شوند درصد بیشترشان قابل تعمیم به تمامی صدابازیگران مطرح هستند. آنچه که ایرج ناظریان را متمایز می کند همانا رنگ و جلوه خاص صوتی ایشان؛ توام با نگاه خاص و ویژه به کیفیت با بهترین خروجی از هر نظر و پرورش والای مهارت هاست که ویژگیهایش بر شمرده شد و قابلیتی ویژه (توانایی مقتدرانه بازیگری با نتهای بسیار پایین صدا توامان با تحکم و آرامش) و فرصتی که ایشان به واسطه قابلیت هایشان در برهه ای خاص (اواخر دهه پنجاه و اوایل دهه شصت) به دست آوردند تا با مدیریت دوبلاژ و صدابازیگری؛ با والاترین نگاه هنری و به احسن ترین طریق برای بســــیاری از فیلمهای مطرح تاریخ سینما و بازیگری با صدا به جای بازیگران بزرگ، این توانایی را بیش از پیش به منصه ظهور برسانند و بر بلندترین قله دوبلاژ ایران برای همیشه به یادگار حک شوند.

به یقین اینها تنها اسباب ماندگاری ناظریان نبوده اند. دلایل مهمتری نیز

بوده که در ادامه آنها را مرور خواهیم کرد. ژاله کاظمی، منوچهر اسماعیلی، احمد رسول زاده، بهرام زند، چنگیز جلیلود، رفعت هاشم پور، ناصر طهماسب، مهین کسمایی، منوچهر زنده دل، افشین زی نوری، ابوالحسن تهامی، خسرو خسرو شاهی و مرحومان ژاله کاظمی، ایرج دوستدار و عزت الله مقبلی از جمله دیگر ماندگاران در عرصه صدا با بازیگری هستند که تاکید بیشتری بر روی نام ایشان از جانب کارشناسان مورد مصاحبه صورت گرفت. موارد زیر به صورت خلاصه شاخصه هایی هستند که از میان صحبت صاحب نظران جمع بندی شده اند.

پیدا کردن سبک خاص و مولفه های منحصر بفرد، پویایی، نوآوری همیشگی و به روز بودن، شناخت و پرورش نتایج مختلف صدا و به موازات آن قوام دادن و قدرت بخشیدن به نتایج پایین صدا (به سبب گیرایی و تاثیر گذاری بیشتر نتایج پایین و بیم آوار بر روی ذهن و روح مخاطب، به خصوص وقتی توام با آرامش، اعتماد و اطمینان در اجرا نیز باشد) که بسیاری از آن غافلند، خلاقیت، شعور و درک موسیقایی بالا، توان بازیگری و انتقال حس، دانش ادبیات و ترجمه (زبان مادری و زبان انگلیسی بطور اخص در میان زبانهای خارجی)، عشق و علاقه وافر به این حرفه حتی در سخت ترین شرایط مادی و معنوی و تن ندادن به سیستم کارمندی در هنر (منظور ماشین وار کار کردن و دور شدن از شاخصهای یک فعالیت هنری)، داشتن نگاهی تخصصی و نه

تفنی و تفریح صرف به این هنر، قدرت صداسازی و انطباق صدا با کاراکتر در دوبلاژ، تداوم حضور (چندین دهه)، اخلاق نیکو (که باعث رشد و همینطور ایجاد فرصتهای بیشمار پیشرفت برای صاحب آن است) این مورد از دید اکثر افراد در زمره مهمترین موارد قرار داده شد و اکثریت تاکید دارند که اخلاق نیکو در محیط فعالیت، فرصت های بهتر و بیشتری را برای شخص هنرمند به وجود می آورد تا توانایی های خود را با تکیه به اعتماد دست اندر کاران حرفه ای این وادی توأم با ایمان به صداقت با سرشتی پاک به منصفه ظهور برساند و در نهایت سواد تئوریک (که مجموع دانشها، علوم و آگاهی هایی است که برای یک صداباز یگر فراگیرش لازم است و در دو بخش اول به تفصیل توضیح داده شده است) که همه و همه در کنار هم بنیان یک صدای ماندگار را شکل می دهند.

در انتها به اسامی برخی از شاخص ترین پیشکسوتان و هنرمندان عرصه صدابازیگری (بازیگری با صدا) در هر یک از شاخه های این هنر می پردازم:

۱. دوبلاژ فیلم رئال: منوچهر اسماعیلی - ایرج ناظریان - چنگیز جلیلوند
ناصر طهماسب - ابوالحسن تهامی - ژاله کاظمی - مهین کسمایی - خسرو خسرو شاهی - رفعت هاشم پور - حسین عرفانی - تورج مهرزادیان - بهرام زند
ژرژ پطروسی - سعید مظفری - تاجی احمدی - مهوش افشاری - صادق ماهرو
ایرج دوستدار - پرویز ربیعی - احمد رسول زاده - افشین زی نوری

منوچهر زنده دل - زهره شکوفنده - مریم شیرزاد - جلال مقامی - مینو
غزنوی - شروین قطعه ای - عطاالله کاملی - نگین کیانفر - نصرالله
مدقالچی - عزت الله مقبلی - حسین معمارزاده - شهلا ناظریان - منوچهر
نوذری - افسانه پوستی و منوچهر زمانی

۲. دوبلاژ انیمیشن و شخصیت های فانتزی: ایرج یزشکیان - تورج نصر - اکبر
منانی - عزت الله مقبلی - حمید قنبری - شوکت حجت - اصغر افضلی
مرتضی احمدی - مهدی آژیر

۳. مستند و متون روایتی: مریم نشیبا - ناصر ممدوح - اسماعیل قادرپناه
فریدون فرح اندوز - خسرو شمشیرگران - غلامعلی افشاریه - مانی
منوچهر انور - احمد رسول زاده - ابوالحسن تهامی - پرویز بهرام
بهرورز رضوی

۴. آنونس و تیزر: ابوالحسن تهامی - کیکاووس یاکیده - فریبا رمضان پور
حسین باغی - مهران دوستی

۵. نمایش عروسکی: بهمن مفید - هومن حاجی عبداللہی - حمید جبلی
محمد بحرانی

۶. رادیو تئاتر: میکائیل شهرستانی - بهزاد فراهانی - اکبر زنجانیپور - فریبا
متخصص - مهتاب نصیرپور

مداقه در احوالات سیر حرفه ای و پیشرفت این بزرگان شاخه های مختلف هنر صدابازیگری با بررسی آثار ایشان کمک بسزایی در کسب معرفت و بینش به علاقه مندان و نیل به دستیابی به مهارت های صدابازیگری مسلط و اکمل در تمامی شاخه های این هنر خواهد کرد.

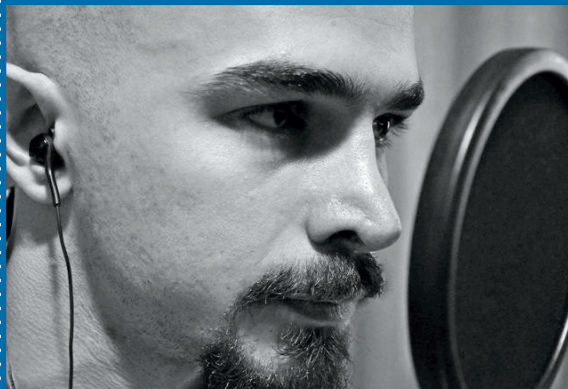
لازم به ذکر است هنرمندان بسیاری در طول سالیان پیدایش این هنر در ایران فعال بوده اند که با توجه به شناخت از کسانی نام به میان آورده شده که مثال هایی روشن و قابل دسترس و دارای رزومه ای شاخص در هر زیر شاخه صدابازیگری برای علاقه مندان به جهت تحقیق در منابع مختلف و آشنایی با سیر تعالی ایشان باشند. هر چند بسیاری از این اسامی در زیر شاخه های دیگری غیر از آنچه اسمشان در آن ذکر شده دارای آثاری برجسته باشند اما نامشان در بخشی که بیش از همه به واسطه آن شناخته شده هستند ذکر گردیده، برخی از هنرمندانی که نامشان آورده شده در شاخه های دیگر هنرهای دراماتیک ستارگانی برجسته اند که در اینجا به توانایی ها و مهارت های ایشان در هنر صدابازیگری مذاقه شده است.

در آخر می خواهم از مردی نام ببرم که به اعتقاد من می تواند بهترین الگو و بهترین مثال و تجسم از یک «صدابازیگر» از هر نظر در این هنر برای علاقه مندان و هنر جوین باشد، مردی که به شخصه از زبان هنرمندی بی نظیر چون استاد ناصر طهماسب شنیدم (و پیش از آن نیز بدان اعتقاد

داشته و دارم) که فرمودند بیشترین حق را به واسطه سالیان متمادی در حوزه بازیگری با صدابرگردن این هنر دارند؛ آن هم بواسطه بیشترین تحقیقات و تالیفات و رزومه نظری خویش توأم با رزومه عملگرایی ایشان در این جرگه با بیش از نیم قرن تجربه. بزرگمردی برای تمام فصول، استاد «ابوالحسن تهامی»، کسی که به اعتقاد من می توان نامش را با واژه «صدابازیگر» مترادف انگاشت، چرا که تمامی مهارت های یک صدابازیگر همه چیز تمام از ایشان متجلی است.



پایان



در بخش های مختلف این کتاب به ترتیب با تعریفی جامع و کامل از هنر صدا با بازیگری و نقد واژگان مصطلح پیش از آن، لزوم تدریس و تحصیل آکادمیک این رشته هنری و شرح موارد درسی مورد لزوم جهت آموزشی نظامند، تفاوت مقلد صدا با صدا با بازیگر و در نهایت شاخصه ها و آنالیز یک صدای ماندگار و مثال هایی از برترین های این هنر به رشته تحریر در آمده است.

سعی بر این اساس بوده است که از حرف های تکراری و تخصصی در حوزه هایی همچون دروس و تمرینات جزئی بیان، سلفژ، بازیگری و ... که در کتب متعدد دیگر بدان ها به تفصیل پرداخته اند سخنی به میان نیاید و تا حد مقدور برای مطالعات جامع تر، کتب تخصصی و مورد نیاز معرفی شوند و از هدف اصلی کتاب حاضر که روشنگری و آگاهی از ماهیت و فلسفه اصلی هنر صدا با بازیگری است بیشتر و موکد تر سخن به میان آید.

فیض
الله



قیمت: ۹۰۰۰۰۰ ریال